

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 10ης Δεκεμβρίου 2009*

Στην υπόθεση C-260/08,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Bundesfinanzhof (Γερμανία) με απόφαση της 6ης Μαΐου 2008, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 18 Ιουνίου 2008, στο πλαίσιο της δίκης

Bundesfinanzdirektion West

κατά

HEKO Industrieerzeugnisse GmbH,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. N. Cunha Rodrigues, πρόεδρο του δεύτερου τμήματος, προεδρεύοντα του τρίτου τμήματος, P. Lindh, A. Rosas, U. Løhmus (εισηγητή) και A. Ó Caoimh, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák
γραμματέας: R. Žežeg, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 9ης Ιουλίου 2009,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η HEKO Industrieerzeugnisse GmbH, εκπροσωπούμενη από τον T. Lieber, Rechtsanwalt,

- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Γ. Κανελλόπουλο και Ι. Βακόπουλο, καθώς και από τη Μ. Τασσοπούλου,

- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους R. Lyal και B.-R. Killmann,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Αντικείμενο της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως είναι η ερμηνεία του άρθρου 24 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ L 302, σ. 1, στο εξής: τελωνειακός κώδικας) για τον προσδιορισμό της καταγωγής των εμπορευμάτων της κλάσεως 7312 της Συνδυασμένης Ονοματολογίας που συνιστά το παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΟΚ) 2658/87 του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 1987, για τη δασμολογική και στατιστική ονοματολογία και το κοινό δασμολόγιο (ΕΕ L 256, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1719/2005 της Επιτροπής, της 27ης Οκτωβρίου 2005 (ΕΕ L 286, σ. 1, στο εξής: ΣΟ).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Bundesfinanzdirektion West (στο εξής: Bundesfinanzdirektion) και της HEKO Industrieerzeugnisse GmbH (στο εξής: HEKO), όσον αφορά τον καθορισμό της μη προτιμησιακής καταγωγής χαλύβδινων συρματοσκοινών που κατασκευάζονται στη Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας (Βόρεια Κορέα) από κλώνους που παράγονται στη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας (Κίνα).

Το νομικό πλαίσιο

Συμφωνία για τους κανόνες καταγωγής

- 3 Με την απόφασή του 94/800/ΕΚ της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με την εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύναψη των συμφωνιών που απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994) (ΕΕ L 336, σ. 1), καθ' όσον αφορά τα θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές της, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκρινε, μεταξύ άλλων, τη Συμφωνία για τους κανόνες καταγωγής (ΠΟΕ-GATT 1994) (ΕΕ 1994, L 336, σ. 144), που υπογράφηκε στο

Μαρακές στις 15 Απριλίου 1994. Η συμφωνία αυτή αποσκοπεί στην εναρμόνιση των κανόνων καταγωγής και έχει θέσει σε εφαρμογή, για μια μεταβατική περίοδο, πρόγραμμα (εργασιών) εναρμονίσεως.

- 4 Το άρθρο 2 της εν λόγω συμφωνίας, με τίτλο «Ρυθμίσεις που ισχύουν κατά τη μεταβατική περίοδο», ορίζει:

«Μέχρις ότου ολοκληρωθεί το πρόγραμμα εργασίας για την εναρμόνιση των κανόνων καταγωγής που παρατίθενται στο μέρος IV, τα μέλη διασφαλίζουν ότι:

α) όταν εκδίδουν διοικητικούς κανόνες γενικής εφαρμογής, οι προϋποθέσεις που απαιτείται να πληρούνται καθορίζονται σαφώς ιδίως:

- i) σε περιπτώσεις όπου ισχύει το κριτήριο μεταβολής της δασμολογικής κατάταξης, ο κανόνας καταγωγής και κάθε εξαίρεση του κανόνα αυτού απαιτείται να καθορίζει σαφώς τις διακρίσεις ή τις κλάσεις της δασμολογικής ονοματολογίας τις οποίες αφορά ο κανόνας⁴

[...]».

Η κοινοτική τελωνειακή ρύθμιση

- 5 Το άρθρο 24 του τελωνειακού κώδικα ορίζει:

«Εμπόρευμα στην παραγωγή του οποίου μεσολάβησαν δύο ή περισσότερες χώρες, κατάγεται από τη χώρα στην οποία πραγματοποιήθηκε η τελευταία μεταποίηση ή ουσιαστική επεξεργασία, οικονομικά δικαιολογημένη, σε επιχείρηση εξοπλισμένη για το σκοπό αυτό και η οποία κατέληξε στην κατασκευή ενός νέου προϊόντος ή ενός προϊόντος που αντιπροσωπεύει σημαντικό στάδιο παραγωγής.»

- 6 Το κεφάλαιο I, με τίτλο «Μη προτιμησιακή καταγωγή» του τίτλου IV του κανονισμού (ΕΟΚ) 2454/93 της Επιτροπής, της 2ας Ιουλίου 1993, για τον καθορισμό ορισμένων διατάξεων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου για τη θέσπιση του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ L 253, σ. 1, στο εξής: εκτελεστικός κανονισμός), περιλαμβάνει τα άρθρα 35 έως 40.

- 7 Κατά το άρθρο 35 του εκτελεστικού κανονισμού:

«Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου διευκρινίζουν, αφενός μεν για τις υφαντικές ύλες και τα τεχνουργήματα από αυτές τις ύλες του τμήματος XI της [ΣΟ], αφετέρου δε για ορισμένα προϊόντα άλλα από τις υφαντικές ύλες και τα τεχνουργήματα από αυτές τις ύλες, ποιες επεξεργασίες ή μεταποιήσεις θεωρούνται ότι ανταποκρίνονται στα κριτήρια του άρθρου 24 του [τελωνειακού] κώδικα και επιτρέπουν να προσδοθεί στα εν λόγω προϊόντα η καταγωγή της χώρας όπου πραγματοποιήθηκαν.

[...]»

8 Το άρθρο 39 του εν λόγω κανονισμού ορίζει:

«Για τα παραγόμενα προϊόντα που απαριθμούνται στο παράρτημα 11, ως επεξεργασίες ή μεταποιήσεις που προσδίδουν την καταγωγή σύμφωνα με το άρθρο 24 του κώδικα, θεωρούνται οι επεξεργασίες ή μεταποιήσεις που αναφέρονται στη στήλη 3 του εν λόγω παραρτήματος.

[...]»

9 Η κλάση 7312 της ΣΟ, ήτοι «[σ]υρματόσχοινα, καλώδια, πλεξίδες, αρτάνες και παρόμοια είδη, από σίδηρο ή χάλυβα, μη μονωμένα για την ηλεκτροτεχνία», δεν εμφανίζεται στο παράρτημα 11 του εκτελεστικού κανονισμού.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

10 Τον Μάιο του 2005 η ΗΕΚΟ ζήτησε από την Bundesfinanzdirektion την έκδοση δεσμευτικής πληροφορίας σχετικά με την καταγωγή για διάφορα είδη χαλύβδινων συρματόσχοινων της κλάσεως 7312 της ΣΟ, τα οποία κατασκευάζονται στη Βόρεια Κορέα από κλώνους που προέρχονται από την Κίνα και υπάγονται επίσης στην κλάση 7312 της ΣΟ.

11 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι, για την κατασκευή των εν λόγω συρματόσχοινων, κλώνοι αποτελούμενοι από πλείονες ίνες ενώνονται με σύστρεψη σε μηχανήματα καλωδιοποίησεως σε εξοπλισμένη για τον σκοπό αυτόν επιχείρηση της Βόρειας Κορέας. Εκεί, αναλόγως της μελλοντικής τους χρήσεως, τα χαλύβδινα συρματόσχοινα τεμαχίζονται, συναρμολογούνται, συμπιέζονται, εμποτίζονται με χρώμα, πεπλατώνονται, συνενώνονται και/ ή επιχρίονται.

- 12 Στις 11 Ιανουαρίου 2006, η Bundesfinanzdirektion εξέδωσε πέντε δεσμευτικές πληροφορίες σχετικά με την καταγωγή, με τις οποίες όριζε τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας ως χώρα καταγωγής των χαλύβδινων συρματόσχοινων, με την αιτιολογία ότι, ελλείψει μεταβολής δασμολογικής κλάσεως, η καλωδιοποίηση των κλώνων που καταλήγει στην κατασκευή των συρματόσχοινων, και λαμβάνει χώρα στη Βόρεια Κορέα, δεν συνιστά μεταποίηση ή ουσιαστική επεξεργασία κατά την έννοια του άρθρου 24 του τελωνειακού κώδικα.
- 13 Προς θεμελίωση της κρίσεώς της, η Bundesfinanzdirektion στηρίχτηκε στους καλούμενους «κανόνες καταλόγου» (στο εξής: κανόνες καταλόγου), που έχει καταρτίσει η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την αποσαφήνιση των εννοιών του άρθρου 24 του τελωνειακού κώδικα και είναι διαθέσιμες στον δικτυακό της τόπο. Από τους εν λόγω κανόνες προκύπτει ότι μόνο σε περίπτωση μεταβολής της δασμολογικής κλάσεως μπορεί να θεωρηθεί ότι τα εμπορεύματα κλάσεως 7312 της ΣΟ έχουν υποστεί την τελευταία τους μεταποίηση ή ουσιαστική επεξεργασία.
- 14 Η HEKO άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά των αποφάσεων της Bundesfinanzdirektion ενώπιον του Finanzgericht Düsseldorf. Με την απόφαση που εξέδωσε τον Μάιο, το εν λόγω δικαστήριο ακύρωσε τις επίμαχες δεσμευτικές πληροφορίες και υποχρέωσε την Bundesfinanzdirektion να εκδώσει δεσμευτική πληροφορία στην οποία θα έπρεπε να αναφέρεται η Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας ως χώρα καταγωγής των χαλύβδινων συρματόσχοινων. Κατά το δικαστήριο αυτό, οι κανόνες καταλόγου δεν συνάδουν προς τη νομολογία του Δικαστηρίου και δεν αποτελούν δεσμευτικής ισχύος πράξη της Κοινότητας.
- 15 Η Bundesfinanzdirektion άσκησε αναίρεση κατά της εν λόγω αποφάσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ισχυριζόμενη ότι καίτοι οι κανόνες καταλόγου δεν έχουν νομική ισχύ, παρέχουν, ωστόσο, σε ορισμένο βαθμό, ενδείξεις για συγκεκριμένη ερμηνεία του άρθρου 24 του τελωνειακού κώδικα.

- 16 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η Bundesfinanzhof ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Συνιστούν ουσιαστική μεταποίηση ή επεξεργασία που προσδίδει τη μη προτιμησιακή καταγωγή των εμπορευμάτων της κλάσεως 7312 της [ΣΟ], μόνον οι εργασίες που έχουν ως αποτέλεσμα την κατάταξη του προϊόντος που προήλθε από τη μεταποίηση ή την επεξεργασία σε άλλη κλάση της εν λόγω ονοματολογίας;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 17 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν ο όρος «μεταποίηση ή ουσιαστική επεξεργασία» του άρθρου 24 του τελωνειακού κώδικα έχει την έννοια ότι, όσον αφορά τα εμπορεύματα της κλάσεως 7312 της ΣΟ σε αυτόν εμπίπτουν μόνον οι μεταποιήσεις ή οι ουσιαστικές επεξεργασίες που έχουν ως αποτέλεσμα την κατάταξη των προϊόντων που προέρχονται από τις εργασίες αυτές σε άλλη κλάση της ΣΟ.
- 18 Προκαταρκτικώς, όσον αφορά τη δυνατότητα εφαρμογής των κανόνων του καταλόγου, η ΗΕΚΟ υποστηρίζει ότι αυτοί, λόγω της μη δημοσιεύσεως στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένώσεως*, στερούνται υποχρεωτικού χαρακτήρα και δεν δεσμεύουν τα δικαστήρια των κρατών μελών.
- 19 Κατά τη γνώμη της Επιτροπής, επίσης, δεν παράγουν δεσμευτικά αποτελέσματα οι εν λόγω κανόνες καταλόγου, το περιεχόμενο των οποίων διαμορφώθηκε, κατ' αυτήν, κατόπιν συμφωνίας με τους αντιπροσώπους των κρατών μελών στην επιτροπή τελωνειακού κώδικα. Η Επιτροπή ισχυρίζεται, εντούτοις, ότι είναι σκόπιμο να συνεκτιμώνται, προκειμένου να διασφαλίζεται η συμμόρφωση της κοινοτικής τελωνειακής νομοθεσίας προς τις υποχρεώσεις που υπέχει η Ευρωπαϊκή Κοινότητα στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Ειδικότερα, οι κανόνες καταλόγου θέτουν συγκεκριμένα κριτήρια προς συμμόρφωση με την επιταγή του

άρθρου 2 της συμφωνίας για τους κανόνες καταγωγής, κατά την οποία, κατά την έκδοση διοικητικών κανόνων γενικής εφαρμογής, πρέπει να καθορίζονται με σαφήνεια οι προς πλήρωση προϋποθέσεις.

- 20 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι, καίτοι οι κανόνες καταλόγου που εκδίδει η Επιτροπή συμβάλλουν στον καθορισμό της μη προτιμησιακής καταγωγής των προϊόντων, οι κανόνες αυτοί έχουν δεσμευτική νομική ισχύ.
- 21 Επομένως, το περιεχόμενο των εν λόγω κανόνων πρέπει να είναι σύμφωνο με τους κανόνες καταγωγής, όπως οι προβλεπόμενοι στο άρθρο 24 του τελωνειακού κώδικα, και δεν μπορεί να τους τροποποιεί (βλ. κατ' αναλογία, όσον αφορά τις επεξηγηματικές σημειώσεις της ΣΟ, αποφάσεις της 12ης Ιανουαρίου 2006, C-311/04, *Algemene Scheeps Agentuur Dordrecht*, Συλλογή 2006, σ. I-609, σκέψη 28, και της 19ης Φεβρουαρίου 2009, C-376/07, *Kamino International Logistics*, Συλλογή 2009, σ. I-1167, σκέψη 48).
- 22 Πρέπει να προστεθεί ότι, καίτοι οι εφαρμοστέες πράξεις του παραγωγού δικαίου πρέπει να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα των συμφωνιών που υπογράφηκαν στο πλαίσιο του ΠΟΕ (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 14ης Δεκεμβρίου 2000, C-300/98 και C-392/98, *Dior* κλπ., Συλλογή 2000, σ. I-11307, σκέψη 47, και της 16ης Νοεμβρίου 2004, C-245/02, *Anheuser-Busch*, Συλλογή 2004, σ. I-10989, σκέψη 55), προς το παρόν η Συμφωνία για τους κανόνες καταγωγής έχει θέσει σε εφαρμογή πρόγραμμα εργασιών εναρμονίσεως για μια μεταβατική περίοδο. Δεδομένου ότι η συμφωνία αυτή δεν συνιστά πλήρη εναρμόνιση, τα κράτη μέλη διαθέτουν περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά την προσαρμογή των κανόνων καταγωγής τους. Συναφώς, από την έκθεση της ειδικής ομάδας του ΠΟΕ, δημοσιευθείσα στις 20 Ιουνίου 2003 (*Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής*) — Κανόνες καταγωγής σχετικά με κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και είδη ένδυσης (DS243), σημεία 6.23 και 6.24, προκύπτει ότι τα μέλη του ΠΟΕ είναι ελεύθερα να καθορίζουν τα κριτήρια που προσδίδουν την καταγωγή, να τα τροποποιούν με την πάροδο του χρόνου ή να εφαρμόζουν διαφορετικά κριτήρια σε διαφορετικά προϊόντα.
- 23 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι τα δικαστήρια των κρατών μελών μπορούν κατά την ερμηνεία του άρθρου 24 του τελωνειακού κώδικα να εφαρμόζουν τα κριτήρια των κανόνων καταλόγου, εφόσον τούτο δεν συνεπάγεται τροποποίηση της εν λόγω διατάξεως.

- 24 Όσον αφορά, ειδικότερα, την έννοια της μεταποίησης ή της ουσιαστικής επεξεργασίας του άρθρου 24 του τελωνειακού κώδικα, σχετικά με τα εμπορεύματα της κλάσεως 7312 της ΣΟ, η ΗΕΚΟ ισχυρίζεται ότι το κριτήριο της μεταβολής της δασμολογικής κλάσεως δεν είναι σύμφωνο προς αυτό το άρθρο, καθότι το εν λόγω κριτήριο δεν στηρίζεται σε μία πραγματική και αντικειμενική διάκριση μεταξύ του προϊόντος βάσεως και του μεταποιημένου προϊόντος, εξαρτώμενο κατ' ουσία από τις ειδικές ουσιαστικές ιδιότητες καθενός των εν λόγω προϊόντων.
- 25 Αντιθέτως, η Ελληνική Κυβέρνηση και η Επιτροπή εκτιμούν ότι, όσον αφορά τα υπαγόμενα στη δασμολογική κλάση 7312 της ΣΟ εμπορεύματα, η τελευταία προσδίδουσα την καταγωγή μεταποίηση ή ουσιαστική επεξεργασία συνεπάγεται μεταβολή της δασμολογικής κλάσεως. Το κριτήριο που βασίζεται στη μεταβολή της δασμολογικής κλάσεως καθιστά δυνατή, αφενός, την ομοιόμορφη εφαρμογή του άρθρου 24 του τελωνειακού κώδικα στο τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας και, αφετέρου, τη συνεκτίμηση των τεχνικών σταδίων μεταποίησης ή ουσιαστικής επεξεργασίας στην κατασκευή των συρματόσκοινων. Η Επιτροπή προσθέτει συναφώς ότι η μεταποίηση των κλώνων σε συρματόσκοινα δεν επιφέρει σημαντική ποιοτική τροποποίηση των ιδιοτήτων του προϊόντος βάσεως και συνιστά απλώς και μόνον εργασία συναρμολογήσεως που δεν προσδίδει καταγωγή στα προϊόντα αυτά. Αντιθέτως, η κατασκευή συρματόσκοινων από χαλύβδινα σύρματα επιφέρει μεταβολή της δασμολογικής κλάσεως και συνεπώς προσδίδει νέα καταγωγή στα εμπορεύματα.
- 26 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό.
- 27 Συγκεκριμένα, από το γράμμα του άρθρου 24 του τελωνειακού κώδικα προκύπτει ότι, όταν πλείονες χώρες μεσολαβούν στην παραγωγή εμπορεύματος, χώρα καταγωγής είναι η χώρα στην οποία πραγματοποιήθηκε η τελευταία μεταποίηση ή ουσιαστική επεξεργασία, ήτοι οικονομικώς δικαιολογημένη διεργασία, σε επιχείρηση εξοπλισμένη για το σκοπό αυτόν και η οποία κατέληξε στην κατασκευή ενός νέου προϊόντος ή ενός προϊόντος που αντιπροσωπεύει σημαντικό στάδιο παραγωγής.

- 28 Συναφώς, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου περί της ερμηνείας του κανονισμού (ΕΟΚ) 802/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί του κοινού ορισμού της έννοιας της καταγωγής των εμπορευμάτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/001, σ. 1), ο οποίος ήταν μεν προγενέστερος του άρθρου 24 του τελωνειακού κώδικα, πλην όμως είχε πανομοιότυπη διατύπωση με αυτό, η τελευταία μεταποίηση ή επεξεργασία είναι «ουσιαστική», κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, μόνον αν το προϊόν που προέρχεται από αυτήν εμφανίζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και έχει ειδική υφή που δεν είχε πριν από την εν λόγω μεταποίηση ή κατεργασία. Εργασίες που επηρεάζουν την εμφάνιση ενός προϊόντος ενόψει της χρησιμοποίησής του, χωρίς όμως να επιφέρουν σημαντική ποιοτική μεταβολή των χαρακτηριστικών του, δεν είναι ικανές να καθορίσουν την καταγωγή του εν λόγω προϊόντος (αποφάσεις της 26ης Ιανουαρίου 1977, 49/76, Gesellschaft für Überseehandel, Συλλογή τόμος 1977, σ. 23, σκέψη 6, και της 23ης Φεβρουαρίου 1984, 93/83, Zentrag, Συλλογή 1984, σ. 1095, σκέψη 13).
- 29 Από τη νομολογία αυτή προκύπτει επίσης ότι δεν αρκεί να αναζητηθούν τα κριτήρια προσδιορισμού της καταγωγής εμπορευμάτων στη δασμολογική κατάταξη των μεταποιημένων προϊόντων, διότι το κοινό δασμολόγιο έχει επινοηθεί σε συνάρτηση προς τις ίδιες απαιτήσεις και όχι σε συνάρτηση προς τον προσδιορισμό της καταγωγής των προϊόντων. Αντιθέτως, ο προσδιορισμός της καταγωγής των εμπορευμάτων πρέπει να βασίζεται σε μία πραγματική και αντικειμενική διάκριση μεταξύ του προϊόντος βάσεως και του μεταποιημένου προϊόντος, εξαρτώμενος κατ' ουσία από τις ειδικές ουσιαστικές ιδιότητες καθενός εκ των εν λόγω προϊόντων (βλ. αποφάσεις Gesellschaft für Überseehandel, προαναφερθείσα, σκέψη 5, καθώς και της 23ης Μαρτίου 1983, 162/82, Cousin κ.λπ., Συλλογή 1983, σ. 1101, σκέψη 16).
- 30 Εξάλλου, όσον αφορά το κατά πόσον η εργασία συναρμολογήσεως διαφόρων στοιχείων συνιστά μεταποίηση ή ουσιαστική επεξεργασία, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, λαμβανομένης υπόψη της ποικιλίας των εργασιών που καλύπτονται από την έννοια της συναρμολογήσεως, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες ο καθορισμός της καταγωγής ενός εμπορεύματος δεν είναι δυνατός βάσει κριτηρίων τεχνικού χαρακτήρα και ότι, στις περιπτώσεις αυτές, πρέπει να συνεκτιμώνται, επικουρικώς, και άλλα κριτήρια (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 1989, C-26/88, Brother International, Συλλογή 1989, σ. 4253, σκέψη 20, της 8ης Μαρτίου 2007, C-447/05 και C-448/05, Thomson et Vestel France, Συλλογή 2007, σ. I-2049, σκέψη 27, καθώς και της 13ης Δεκεμβρίου 2007, C-372/06, Asda Stores, Συλλογή 2007, σ. I-11233, σκέψη 37).
- 31 Ειδικότερα, το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι μπορεί εγκύρως να χρησιμοποιηθεί ένα σαφές και αντικειμενικό κριτήριο, όπως αυτό της προστιθεμένης αξίας, το οποίο

επιτρέπει να εκφράζεται, όσον αφορά εμπορεύματα περίπλοκης συνθέσεως, σε τι συνίσταται η ουσιαστική μεταποίηση που προσδίδει την καταγωγή των προϊόντων αυτών (βλ., ιδίως, προαναφερθείσα απόφαση Thomson και Vestel France, σκέψη 39).

- 32 Εν προκειμένω, είναι σκόπιμο να εξακριβωθεί αν η εφαρμογή ενός μόνον κριτηρίου, ήτοι εκείνου της μεταβολής δασμολογικής κλάσεως, για τον προσδιορισμό της καταγωγής των εμπορευμάτων της κλάσεως 7312 της ΣΟ είναι σύμφωνη με τη νομολογία στην οποία παραπέμπουν οι σκέψεις 28 έως 29 της παρούσας αποφάσεως και καθιστά δυνατό να καταδειχθεί, εν πάση περιπτώσει, αν η κατασκευή χαλύβδινων συρματόσκοινων από κλώνους συνιστά μεταποίηση ή η ουσιαστική επεξεργασία κατά την έννοια του άρθρου 24 του τελωνειακού κώδικα.
- 33 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το κριτήριο μεταβολής δασμολογικής κλάσεως δεν βασίζεται σε μία πραγματική και αντικειμενική διάκριση μεταξύ του προϊόντος βάσεως, ήτοι των χαλύβδινων κλώνων, και του μεταποιημένου προϊόντος, ήτοι των χαλύβδινων συρματόσκοινων, ούτε στις ιδιαίτερες ουσιαστικές ιδιότητες καθενός εκ των εν λόγω προϊόντων και δεν λαμβάνει υπόψη τις συγκεκριμένες μεταποιήσεις ή επεξεργασίες που κατέληξαν στην κατασκευή του μεταποιημένου προϊόντος.
- 34 Βέβαια, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι, προκειμένου να διευκρινιστούν οι αφηρημένες έννοιες της συγκεκριμένης μεταποίησης ή επεξεργασίας, δεν είναι αντίθετη προς το άρθρο 5 του κανονισμού 802/68 η εφαρμογή από την Επιτροπή συστήματος βασισμένου στον κανόνα της μεταβολής δασμολογικής κλάσεως, συμπληρωμένου και διορθωμένου από συμπληρωματικούς καταλόγους στους οποίους συνεκτιμώνται οι ιδιαιτερότητες των συγκεκριμένων μεταποιήσεων ή επεξεργασιών (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Cousin κ.λπ., σκέψη 17).
- 35 Εντούτοις, μολοντί αληθεύει ότι η οφειλόμενη σε μεταποίηση μεταβολή δασμολογικής κλάσεως προϊόντος αποτελεί ένδειξη του ουσιώδους χαρακτήρα της μεταποίησης ή της επεξεργασίας του, μια μεταποίηση ή επεξεργασία μπορεί να έχει ουσιώδη χαρακτήρα ακόμη και ελλείψει μεταβολής κλάσεως. Όπως παραδέχτηκε και η ίδια η Επιτροπή, το κριτήριο της μεταβολής δασμολογικής κλάσεως που προβλέπουν οι κανόνες καταλόγου καλύπτει την πλειονότητα των περιπτώσεων, αλλά δεν καθιστά δυνατό τον εντοπισμό του συνόλου των περιπτώσεων στις οποίες η μεταποίηση ή η επεξεργασία του προϊόντος είναι ουσιώδης. Είναι σκόπιμο, επομένως, να συνεκτιμη-

θούν και άλλα κριτήρια, προκειμένου να προσδιοριστεί κατά πόσο πληρούνται οι προβλεπόμενες από το άρθρο 24 του τελωνειακού κώδικα προϋποθέσεις.

36 Κατά συνέπεια, η αποκλειστική χρήση του κριτηρίου της μεταβολής δασμολογικής κλάσεως, κατά την ερμηνεία της έννοιας «μεταποίηση ή ουσιαστική επεξεργασία» του άρθρου 24 του τελωνειακού κώδικα, όσον αφορά τα εμπορεύματα της κλάσεως 7312 της ΣΟ, χωρίς καμία αναφορά στις συγκεκριμένες μεταποιήσεις ή επεξεργασίες που έχουν υποστεί τα οικεία εμπορεύματα, είναι δυνατό να περιορίσει την εφαρμογή του άρθρου 24 του τελωνειακού κώδικα.

37 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, όσον αφορά τα εμπορεύματα που υπάγονται στην κλάση 7312 της ΣΟ, οι μεταποιήσεις ή ουσιαστικές επεξεργασίες κατά την έννοια του άρθρου 24 του τελωνειακού κώδικα είναι δυνατό να καταλαμβάνουν όχι μόνον εκείνες τις εργασίες οι οποίες συνεπάγονται μεταβολή της δασμολογικής κλάσεως του προϊόντος που υπέστη επεξεργασία ή μεταποίηση υπό άλλη δασμολογική κλάση της ΣΟ, αλλά και εκείνες που, χωρίς να επιφέρουν μεταβολή κλάσεως, οδηγούν στη δημιουργία εμπορεύματος που εμφανίζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και έχει ειδική υφή που δεν είχε πριν την εν λόγω εργασία.

Επί των δικαστικών εξόδων

38 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώην τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Όσον αφορά τα εμπορεύματα που κατατάσσονται στην κλάση 7312 της Συνδυασμένης Ονοματολογίας που συνιστά το παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΟΚ) 2658/87 του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 1987, για τη δασμολογική και στατιστική ονοματολογία και το κοινό δασμολόγιο, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1719/2005 της Επιτροπής, της 27ης Οκτωβρίου 2005, οι μεταποιήσεις ή ουσιαστικές επεξεργασίες κατά την έννοια του άρθρου 24 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα είναι δυνατό να καταλαμβάνουν όχι μόνον εκείνες τις εργασίες οι οποίες συνεπάγονται μεταβολή της δασμολογικής κλάσεως του προϊόντος που υπέστη επεξεργασία ή μεταποίηση υπό άλλη δασμολογική κλάση της Συνδυασμένης Ονοματολογίας, αλλά και εκείνες που, χωρίς να επιφέρουν μεταβολή κλάσεως, οδηγούν στη δημιουργία εμπορεύματος που εμφανίζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και έχει ειδική υφή που δεν είχε πριν την εν λόγω εργασία.

(υπογραφές)